

DIRVA

Nr. 9

Sausis-January 22, 1962

Cleveland, Ohio

ATNAUJINO VYRIAUSĮ TEISMĄ LIETUVOJE

Pastarojo Aukšč. Tarybos susirinkimo metu buvo patvirtintas naujas sąrašas aukščiausiojo respublikinio teismo teisėjų ir "liaudies tarėjų" (kaip ir prisiekusių posėdininkų, su teisėjais drauge sprendžiančių bylas).

Teismo pirmininku pasiūlytas Albinas Likas, anksčiau buvęs dabar panaikintos teisingumo ministerijos ministeris. Jo pavaduotojai irgi liko tie patys: Mykolas

Čapskis ir Juozas Žvirblis. Be jų, patvirtinti ("išrinkti") dar 23 teismo nariai — teisėjai. Pažymėtina, kad daugumas jų, bent sprendžiant iš vardų ir pavardžių (ir tėvų vardų) — lietuviai, išskyrus du rusus, vieną lenką ir vieną žydą.

Tarėjų sąrašas yra iš viso 463 asmenys (iš to sąrašo tam tikra tvarka tarėjai kviečiami dalyvauti paskirų bylų sprendime), iš jų apie 26% rusų, apie 6% lenkų ir apie 3% žydų. Teisėjai ir tarėjai patvirtinti ateinantiems penkeriems metams.

KALĖJIMAS UŽ BLOGĄ MAŠINŲ PRIEŽIURĄ

Sausio 10 dieną Paleckis paskelbė Baudžiamojo statuto papildymą, kuriuo nustatoma kalėjimo bausmė iki vienerių metų, o sunkesniais atvejais net iki trejų metų, už "nusikalstamai nerūpestingą žemės ūkio technikos naudojimą arba laikymą".

Žemės ūkio mašinų nykimas dėl netvarkingo naudojimo ar laikymo taip dažnas, kad kovai su tuo nebėra kitų priemonių, pririki kalėjimo grėsmės. Mašinų blogai prižiūrimos dažniausia dėl to, kad, joms esant kolektyvinėje nuosavybėje, esti neaišku, kas yra atsakingas už rūpinimąsi jomis ir kieno tai yra pareiga. Ir naujas B. St. straipsnis tik grąsina bausme, bet nežinia, kas bus baudžiamas. Grasa turėtų būti kreipiama į kolchozų vadovus, bet yra pavojus, kad jie gali sugebėti suvesti kaltę "iešmininkams", tai yra paprastiesiems kolchozų darbininkams.

Dėl tokios pačios nepriežiūros daug mašinų genda ir pramonėje, ne tik žemės ūkyje. Fabrikų kiemuose šiuo metu visoje Lietuvoje riogso sulytų ar apsnigtų brangių, bet nenaudojamų mašinų maždaug už 70 milijonų naujų rublių. Jei už tai būtų nustatyta bausmė, daug direktorių ir net ministrų turėtų sėsti į kalėjimus.

KOKSAGYZAS — KUKURŪZAI — PUPOS

Pasakutiniaisiais Stalino metais Lietuva buvo užra-

ginta auginti koksagyzą. Tai tam tikras pienu giminės augalas, iš kurio galima pagaminti gumos.

Lietuvos žemdirbiams koksagyzas buvo tikra rykštė, pabaisa, nes reikalavo nepaprastai vargingo darbo, o naudos buvo turbūt tik propagandistams, rašiusiems straipsnius ir brošiūras apie jo naudingumą. Vienais metais koksagyzą dar sodino, bet apie derlių jau niekas nei neužsiminė. Tada atėjo kukurūzų era. Ji dar tebesitęsia. Bet kukurūzams atsiranda "konkurentės" — paprastos pašarinės pupos.

Tuo tarpu tarp kukurūzų ir pupų dar palaikomas "taikingas sambūvis", bet pamokymuose apie žemdirbystę jau vis garsiau ir garsiau kalbama, kad kukurūzai, žinoma, gerai (kol Chruščiovas juos mėgsta, nieks nedrįsta jų diskredituoti), bet pupos Lietuvoje irgi gana gerai, dažnai neblogiau, o kartais gal net geriau už kukurūzus.

(LNA)

DOMINIKONŲ RESPUBLIKOJE VĖL NAUJI VĖJAI

Dominikonų Respublikoje istoriniai įvykiai praėjusią savaitę buvo ne kiek nemažesni, kaip ir verčiant gen. Trujillo 30 metų valdymą. Jei antradienį, sausio 16 d. atrodė, kad demokratizacijos kelias pasibaigė ir vėl atsuko atgal, kada buvo įvykdytas Balaguero ir gen. Rodriguez Echa varria perversmas, tai ketvirtadienį jie jau buvo nušalinti ir uždaryti į kalėjimą.

Į valdžią atėjo ankščiau sutartoji taryba, išrinkusi prezidentu prof. dr. Rafael Bonnelly. Jis jau prisaikdintas, daromi skubūs pertvarkymai įvairiose srityse, ypač kariuomenės vadovavime, kad vėl neįvyktų staigmenų.

JAV naują valdžią pripažino, žada visokeriopą pagalbą. Iš to galima spręsti, kad įvykiais, kurie dabar vyksta Dominikonų Respublikoje, yra patenkinti.

● PREZIDENTAS J. F. KENNEDY dvi valandas tarėsi su J. Tautų generaliniu sekretorium U Thant. Pasitarime dalyvavo JAV ambasadorius A. Stevenson. Po pasitarimo jokio pranešimo nebuvo padaryta. Tikima, kad buvo aptarti N. Gvinėjos,

Kongo, Angolos ir kiti reikalai.

● SU RŪPESČIU laukiama prasidedant Amerikos valstybių konferencijos Urugvajuje. Ypač, kad Brazilija advokatauja Kubai, pačio Urugvajaus užsienio reikalų ministeris H. Martinez atsištatidino.

● ŠI SAVAITĖ JAV istorijoje gali būti istorinė. Esant palankiam orui ir kitoms palankioms sąlygoms, skristi apie žemę bus paleistas astronautas J. Glenn ir paleista raketa į mėnulį.

● IŠ MASKVOS ateina žinios, kad ji dėl Berlyno norinti derybas vesti tiesiai su Vakarų Vokietijos vyriausybe, bet ne su JAV ambasadorium L. Thompsonu. Tokios žinios jau buvo pasirodžiusios ir anksčiau, kada Vokietijos ambasadorius Kroll keliuos kartus laukėsi pas Gromyko. Tokios tiesioginės derybos vakariečių tarpe kelia ir tam tikrų rūpesčių, nes prisibijoma, kad Vak. Vokietija tuo pačiu rodo vakariečiams ir nepasitikėjimą.

Hamiltono tautinių šokių grupės Toronte surengtame Laisvės festivalyje išpildo Blezdingėlę. Hamiltono lietuvių tautinių šokių grupė, vadovaujama G. Breichmanienės, 22 tautybių pasirodyme laimėjo ketvirtąją vietą.

S. Dabkaus nuotrauka

LAISVĖS FESTIVALIJE KANADOJE LIETUVAITĖ BUVO IŠRINKTA MISS FREEDOM

Sausio 12 - 13 - 14 d. Toronte buvo surengtas dvidešimt dviejų tautų šokių ir dainų festivalis, pavadintas First Freedom Festival. Be abejo, jame daugiausiai dalyvavo Sovietų Sąjungos pavergtos tautos, tačiau jų tarpe buvo ir laisvų Europos tautų atstovų, kaip škotų, airių, ispanų ir kt. tautybių, kurios greičiausiai prisijungė prie pavergtųjų, solidarizuodamos su jų siekais ir laisvės troškimais.

Gaila, pergyvendamas didelę krizę (moterų balsų stoka) programoj nedalyvavo Toronto Varpo choras, tad lietuvių tautos reprezentaciją ant savo pečių turėjo nešti Toronto ir Hamiltono tautinių šokių grupės. Ir štai, po penktadienio ir šeštadienio pasirodymų, ant pirmosios vietos (kartu su 100 dol. premija) teko Hamiltono tautinių šokių grupei Gyvataras, vad. G. Breichmanienės.

vieta (kartu su 100 dol. premija) teko Hamiltono tautinių šokių grupei Gyvataras, vad. G. Breichmanienės.

REGINA ŽYMANTAITĖ, Toronto lietuvaitė, Kanados tautinių grupių laisvės festivalyje buvo išrinkta Miss Freedom.

S. Dabkaus nuotrauka

rodymo, torontiečiai ir hamiltoniečiai iš 22 grupių patenka į baigmę. Ji pravedama sekmadienę, stebint Kanados opozicijos vadui, Nobelio taikos premijos laureatui ir buv. užsienio reikalų min. L. Pearson, daugeliui aukštųjų pareigūnų ir beveik pus-trečio tūkstančio žiūrovų.

Po chorų pasirodymo ir trumpos pertraukos, pirmieji į sceną išeina Hamiltono Gyvataro mergaitės, pašokdamos Blezdingėlę ir antrą šokį -- jau kartu su vyrais -- Čigonėlį. Gražiausi iš visų tautybių mūsų tautiniai rūbai, puiki technika ir choreografija, sužavi publiką, kuri daugelį kartų plojimais palydi gražius mūsiškių šokėjų judesius. Deja, Maža klaida, (vienos mergaitės suklupimas) kainavo įvertinimo komisijoj daug taškų...

Ir taip, scenoje sukasi pokas, estų "minuetai" (kaip pavadino programos pranešėjas), kazokai, kol vėl paskutiniai, pasirodo Toronto Gintaras, pašokdamas Kerpūrinę ir Malūną. Laukiama komisijos įvertinimo. Ir visų didžiausiam nustebimui, pirmoji vieta (ir 500 dol. premija) pripažįstama škotų grupei, Salėje girdimas didelis nepasitenkinimas, nes gan gausiai susirinkę ukrainiečiai, tikėjosi saviškių laimėjimo. Bet jų nebuvo pirmam ketvertuke, nes tolimesni buvo serbai, slovakai ir ketvirtoji

Šio kontinento didesnių išklimių pavyzdžių, čia taip pat buvo renkama grožio karalienė -- Miss Freedom. Penkiolikos kandidatų tarpe, matėme net keturias lietuvaites: Reginą Žymantaitę iš Toronto, o iš Hamiltono N. Stanaitę, L. Virbickaitę ir D. Chromanskę. Ir štai, po įvairių pasikalbėjimų, kandidatų pasirodymo scenoje ir kt. ceremonijų, scenoje paliekamos penktos atstovės, jų tarpe Nr. 8 -- šviesiaplaukė Regina Žymantaitė, kuri netrukus ir paskelbiama Miss Freedom. Karūną jai uždeda Miss Dominion of Canada, o reporteriai ir filmų kamerų apsupa iš visų pusių, tikrai natūralaus grožio Toronto lietuvaitę, kuri kaip premiją gavo savaitės atostogas Meksikoje ir modeliavimo kursų, geriausiai Toronto tos specialybės įstaigoje.

Šių eilučių autoriui kalbant su Regina Žymantaite, ji pasakė, kad atostogomis pasinaudos vasaros metu (dabar lanko Jarvis Collegiate 13 klasę), o modeliavimo atmes, nes labiau mėgsta muziką ir Toronto Konservatoriją. Dabar Regina Žymantaitė galės dalyvauti Miss Dominion of Canada varžybose ši pavasarį.

Regina yra gimusi Kaune 1944 m. Jos aukštis 5,4 ir sveria 116 svarų. Laisvalaikį praeidžia besidomaudama muzika ir žaidžama krepšiniu.

K. BARONAS

ŠIANDIEN IR RYTOJ

☆☆☆

KLAUSIMAI LAUKIA ATSAKYMŲ

Kas šiuo metu darosi už Kremliaus mūrų? Tai vienintelis klausimas, į kurį galima suvesti visas paskutinišios savaitės vieną kitą prieštaraujančias žinias. Jose žymų vaidmenį, be paties boso Chruščiovo, vaidina Molotovas, Albanija -- Tito ir Kinija...

Molotovui nei nepajudėjus Vienos link, vakarų spaudos komentarai aiškiai davė Kremlui iš anksto suprasti, jog jo saugus grįžimas į senąjį postą Vienoje būtų palankytas Chruščiovo pozicijų Kremluje silpnumo ženkle. Ir, štai, "Pravdoje" naujos tirados, puolanti atkakli stalinizmo palikuonį. Veltui Vienoje jo laukia greitai Kremliaus sensacijų spėliotojai...

Kova vyksta Kremluje. Dėl to jau nėra abejonės. Bet, tuo tarpu, tos kovos užkulisai labai problematiški ir jų aiškinimai, liečia plačiai besisąjokojančias komunistinio pasaulio vidaus ir užsienio problemas. Jei užsienio problemose netįžiūrima ryškesnių tos kovos pėdsakų, vidaus problemose, be abejo, yra kur kas aiškiau pastebimos. Ryškiau, nei tai būtų buvę įmanoma pastebėti Stalino laikais. Savųjų tarpe vieši barniai buvo neįmanomi prie Stalino. Apie juos tik galėdavai spėlioti dažnesniems "širdies priešuoliams" užėjus.

Vykstantiems "žaidimams" Kremluje įsigalėti pagrindą sudaro per dideli Stalino batai, Chruščiovui į juos įsipyvus. Diktatūriname režime neįmanomi vado batų palaiddi apyvarai. Ima kas ir užlipa. Vienam suklupus, kitas jau leidžia sau bent nusišypsoti. Maotsetungo žypsena ironiška ir užkrečianti. Atviriau jai pradeda pritarti ir Chruščiovą kritikuoti Kremliaus valdomų divizių neužliaupti sateliniai boseniai. Vengrijos žaidžiai negyjanč, auga ir nacionalizmo daigai užimtuose kraštuose.

Monolitinės komunizmo politikos mūre plyšiams atsiradus, susidaro didesnės galimybės su juo kovojantiems manevruoti. Galimybės susidaro, bet ar jos bus išnaudojamos, ar bus atleidižiami įtampas pavadžiai "atoslūgio" motyvais -- dar vienas klausimas be atsakymo. Tas klausimas jau neįeina į gandų ir abejotųjų faktų sritį. Čia jau rimtos ir atkaklios prieškomunistinės politikos reikalas.

Nežiūrint visų nesutarimų, jų tikslas lieka bendras...

Roehm vadovaujami smogikai šeiminkavo visoj Vokietijoje keldami terorą...

Jei Hitleris būtų laimėjęs karą... (18)

Hindenburgas grasina Hitleriui atimti valdžią...

Kada Hitleris 1934 m. sausio 30 d. Reichstage prabilo žvilgterėjęs atgal, jis galėjo pamatyti per vienerius metus nueitą kelią, kurio niekam Vokietijos istorijoje nebuvo pasisekę nueiti. Per dvyliką mėnesių jis nuvertė respubliką, panaikino visas politines partijas, išskyrus savąją, likvidavo federalinių valstybių valdžias ir jų parlamentus, uždarė darbininkų unijas ir demokratines draugijas, išvijo žydus iš viešųjų vietų ir liberalinių profesijų, panaikino spaudos ir žodžio laisvę, užgnaužė teismų nepriklausomumą.

Tik S. A. viršininkas Roehm, kuris savo valdžioje turėjo du milijonus vyrų, nebuvo palmtas į rankas. Santykiai tarp S. A. viršininko ir vokiečių armijos vadovybės aštrėjo. Vyriausybės posėdžiuose ne kartą Roehm susikirsdavo su krašto apsaugos ministru gen. von Blomberg. Kovo mėn. gen. von Blomberg Hitleriui pranešė, kad S. A. slap- tai ginkluojasi sunkiais kulko- svaiddžiais, kas sudaro grasi- nimą ne tik armijai, bet ir vi- sam slaptam Vokietijos apginkla- vimui.

Šitame kivirče Hitleris labiau rėmė armiją, nes jis galvojo, kad sergantis Hindenburgas vie- ną dieną mirs, ir jam bus rei- kalinga armijos aukštųjų kari- ninkų parama, norint dar to- liau eiti.

Balandžio 11 d. Hitleris, lydi- mas gen. von Blombergu, ar-

mijos vado gen. Freiher von Fritsch ir laivyno vado admiro- lo Raeder, išplaukė kreiseriu "Deutschland" iš Kielio į Kara- liaučių, dalyvauti Rytų Prūsijos pavasario manevruose. Armijos vadovybė jau žinojo apie silpną sveikatos stovį Hindenburgu ir per Blombergą išgirdo, kad Hit- leris, su armijos palaiminimu, norįs pats būti prezidentu.

Aukštieji karininkai, susirin- kę kreiseryje, sutiko, kad Hit- leris būtų Hindenburgu įpėdiniu. Armijai šis politinis nutarimas turėjo istorinę reikšmę. Hitleris už "palaiminimą" sumokėjo aukštą kainą: sutiko paaukoti S. A. Dabar jis nebuvo reikalingas smogikų, kai savo rankosetūrę diktatūrinę krašto valdžią. Pa- nieka, kurią Hitleris rodė gene- rolams ir maršalams, padidėjo dar tą pavasarį. Tikrai jie nieko negalėjo padaryti. Tai buvo jo nuomonė, kurios jis nepakeitė iki savo gyvenimo galo.

Berlyne tuo metu jautėsi įtempta padėtis. Daugelis nacių reikalavo "antrosios revoliuci- jos". Ir ne tik Roehms ir jo ša- lininkai to reikalavo, bet ir Goeb- belsas savo kalboje ir spaudoje tai kėlė. Dešinieji ir konser- vatoriai, stambieji pramoninkai, von Papen ir Hindenburgas rei- kalavo, kad būtų sustabdyta revo- liucija, kad baigtų su areštais ir nustotų persekioję žydus, ne- pulytų bažnyčios ir suvaldytų smo- gikus, kurie skleidė terorą.

Šalia viso sklido įvairūs gan- dai apie šamokslus, o tai sos-

tinėje tikrai darė įtemptą gy- venimą.

Goeringas ir Himmleris, kiek- vienas dėl savo asmeniškų prie- žasčių, norėjo matyti Roehm ir jo S. A. likviduotą, pynę intri- gas, kurias sunku buvo atidengti. Birželio pradžioj Hitleris turėjo pasiaiškinimą su Roehm, kuris užtruko 5 valandas. Tai buvo, anot Hitlerio, paskutinis bandymas susitarti su savo in- tymiu draugu.

Roehm apleido pasitarimą, ža- dėdamas kaip galima geriau vis- ką sutvarkyti. Bet, kaip Reichs- tage Hitleris vėliau paaiškino, Roehm išnaudojo padėtį, kad ge- riaus įsitvirtintų ir kad jį nuša- lintų.

Koks bebūtų pasiaiškinimas tarp dviejų nacių veteranų, po dviejų dienų Hitleris pasirašė įsakymą, uždraudžiant visą lie- pos mėnesį S. A. vyrams ne- žioti uniformas, dalyvauti para- duose ir daryti pratimus. Bir- želio 7 d. Roehm pranešė, kad jis išvyksta atostogų sveikatai pataisyti.

Prieš apsisprendęs Berlyną, Roehm pakvietė Hitlerį į konfe- renciją su S. A. vadais į Wies- see, prie Muenheno. Hitleris su- tikio ir nuvyko į pasimatymą, bet kitokiose aplinkybėse, negu Roehm įsivaizdavo.

Tikrumoje birželio 14 d. Hit- leris išskrido į Veneciją pirmam pasimatymui su savo kolega I- talijos diktatoriumi Mussoliniu. Šitame pasimatyme dominavo

KODĖL MASKVOS TEORETIKAI DAR TYLI?

(Dirvos specialaus korespondento Paryžiuje)

Komunistų partijos XXII suva- žiavimas nutarė atsisakyti stali- niškosios praeities. Tai yra tos savo praeities, kuri rėmėsi te- roru. O Sovietų S-gos biurokra- tizmas niekad nebūtų tapęs tuo kuo jis yra -- visagaliu, jei Sta- lino teroras, ypač nuo 1930 m. nebūtų sukūręs tos naujos, sa- votiškos santvarkos, kuri savo prigimtim ir reiškiniais, buvo priešinga 1917 m. revoliucijai. Stalino nusikaltimai buvo pa- skelbti tų pačių, kurie tik dėl jų padarė politines karjeras ir kurie kartu su kitais gyveno pa- raližuoti baimės. Tie krimina- liniai akiai parodo mums ne vien tik tirono asmenį, bet vaizduo- ją ir visą tautos mentalitetą. Jie įrodo buvimą ne vien tik politi- nės, bet ir socialinės priespaus- dos.

Mussolini, savo juodoj fašisto uniformoj, pasipuošęs daugybe ordenų, tuo tarpu Hitleris buvo kukliai apsirengęs.

Hitleris grįžo Vokietijon nela- bai patenkintas ir sušaukė parti- jos vadus į Gera miestelį, Thu- ringijoje, birželio 17 d., kad pa- darius pranešimą apie pasima- tymą ir apsvarsčius vidaus pa- dėtį, kuri vis labiau sunkėjo. Supuolimas įvyko, kad tą patį sekmadienį sename universite- tiniame mieste Marburge, įvyko kitas susirinkimas, kuris patrau- kė didesnę dėmesį Vokietijoje ir net visame pasaulyje.

Papen, kuris teoretiškai dar vis buvo vicekancleriu, išdrįso viešai kritikuoti režimo išsišo- kimus. Dar gegužės mėn. jis buvo nuvykęs į Neudecką pas sergantį prezidentą Hindenburgą. Tai buvo paskutinis kartas, kada jis matė savo protektorių gyvą, ir senis maršalas jam pasakė: "Dalykai vystosi blogai, Papen. Bandykit reikalus sutvarkyti."

Tad padrąsintas, Papen sutiko priimti kvietimą ir pasakyti kal- bą Marburgo universitete bir- želio 17 d. Kalbą parašė vienas jo patarėjų Edgar Jung, gabus advokatas. Tai buvo drąsi dekla- racija ir mintys buvo puikiai išvystytos. Ji reikalavo revoliu- cijos galo, gražinti normalų gy- venimą ir atstatyti kai kurias laisves, ypač spaudos laisvę.

Papeno kalba plačiai buvo pa- skleista Vokietijoje ir ji kaip bomba krito į nacių vadų susi- rinkimą Geroj. Goebbelsas tuo- jų pasistengė, kad jai kuo ma- žiau reklamos būtų duota. Jis uždraudė perduoti per radiją Pa- peno kalbą ir policijai įsakė kon- fiskuoti Frankfurter Zeitung, ku- ris jau buvo pardavinėjamas gatvėse su pilnu kalbos tekstu. Bet gudrus Papen iš anksto iš- dalijo kalbos tekstus užsienio korespondentams ir diplomatams ir Papeno laikraštis Germania tuojau pat atspaudė ir slap- tai dalino.

Susipažinęs su kalbos tekstu, Hitleris įsiuto. Savo kalboj, ku- rią jis pasakė sekmadienio popie- rėj, jis išjuokė "pigmėjų", kuris galvojęs kad galįs keliomis fra- zėmis sustabdyti milžinišką tau- tos prisikėlimą. Papenas irgi įsiuto sužinojęs, kad jo kalba buvusi uždrausta skelbti spau- doj. Birželio 20 d. jis įsiver- žė pas Hitlerį ir pareiškė, kad jis negalįs toleruoti tokio dalyko ir atsistatydino grąsindamas apie tai pranešti Hindenburgui.

Tai buvo grąsinimas, kuris kėlė rūpestį Hitleriui, nes jis buvo girdėjęs, kad prezidentas, nepatenkintas padėtimi žadą į- vesti karo stovį ir valdžią pavesti armijai. Kad užkirtus kelią šiam pavojui, jis kitą dieną išskrido į Neudecką pasimatyti su Hin- denburgu.

Spėjimai neapvyklė. Jį priėmė von Blomberg ir iš elgesio su- prato, kad krašto apsaugos mi- nisteris nustojo būti jo tarnu. Dabar jis buvo griežtas prūsų karininkas, pareiškęs, kad pre- zidento Hindenburgu pavesta jam pasakyti, kad jei įtempta padė- tis neatslūgsianti, prezidentas paskelbsiąs karo stovį ir armijai atiduosiąs kontroliuoti valstybę.

Kada Hitleris buvo keliom mi- nutėm prileistas prie sergančio Hindenburgu, senis prezidentas tik patvirtino šį ultimatumą.

Kitame numeryje: HIMMLERIS IŠGALVOJA PUČĄ...

Nuo pat pirmųjų Stalino krau- geriškų veiksmų vakarų pasauly- je egzistuojanti opozicija su- prato, kad proletarinė diktatūra pradeda savo išsigimimo pro- cesą. Kai po karo Stalino su- tvertas koncentracinių lagerių pasaulis tapo iškeltas viršun, kai paiškėjo darbo stovyklų prievarta, galvojančiam žmogui tapo aišku, kad Sovietų S-goje nebuvo jokios proletarinės sant- varkos, kad darbo jėga ir žmonės nebuvo socialinė nuosavybė, bet grynai valstybės, tai yra jos vado Stalino asmeniškų žinioje.

Šiandien, kai viskas yra viešai paskelbta, sovietų komunistų partija pasitenkina tik tuo pa- skelbimu, jo nepaiškindama ir negvilvendama. Keista, kad Maskvos teoretikai, kurie taip mėgsta interpretuoti bet kokius įvykius, šiuo atveju tyli.

Tas pats yra ir visose komu- nistų partijose užsienyje, išs- kyrys gal tik Italiją, kurios komunistai sudaro vieną iš protin- giausių ir intelektualiausių komunistų partijų. Ji sunkiai pa- sitenkina taip "paprastu" Stalino ir stalinizmo išbraukimu iš So- vietų S-gos ir komunizmo isto- rijos. Dar keistesnė gali atrodyti Jugoslavijos tyla, kuri ta- čiau pirmoji sugebėjo pasiprie- šinti Stalino diktatūrai.

Toks tylėjimas įrodo didelę drąsą stoką tuose žmonėse, ku- rie dedasi ar dėjosi intelektua- lais, dvasiniais mokytojais ar va- dais.

Stalino teroras turėjo milži- niškos dvasinės įtakos ir į Va- karų intelektualus. Prisiminki- me, jog Chruščiovas nepaskelbė nieko, ko mes nebūtume ži- noję. Vakarai žinojo ir galėjo dar daugiau žinoti jau senai, bet tik dabar "sutiko" daugiau prare- gėti.

Iki XII Kongreso, prieš Stalino diktatūrą t.y. valstybės biuro- kratiją, kovojo ir protestavo tik senieji -- pirmieji bolševikų va- dai (kurie buvo išžudyti), o vė- liau darbininkų masės Berlyne, Lenkijoje, Vengrijoje, patrauk- dami savon pusėn ir galį jau- nuomenės, kuriai didieji Mask- vos procesai "žystkos" atrodė į- tartini. Šiandien jau pati biuro- kratija, "sukyla" ir destalin- zuojasi, aišku vienbalsiai, -- pa- naudodama, kad ir pasmerkto vado, bet taip patogius metodus. Reiškia, Sovietų S-gos biurokra- tija nutarė viešai nutraukti ryšius su praeitimi, nepabugusį kad jai pačiai galima iškelti priekaištų nebijodama gražinti garbę ir šlovę nekaltai nužudytiesiems ar jų giminėms.

Tie faktai liudija, kad Chruš- čiovas ir jo vyriausybė buvo pri- versti tai padaryti, kad sovietų visuomenė ima bręsti, kad poli-

tinė biurokratija kuri taip ilgai apgaudinėjo ir prievartavo visą kraštą, tampa našta ir visuome- nė reikalauja jos atsisakyti. Val- dančioji klasė pradeda suprasti, kad anoji biurokratija, ir ypač jos metodai, gali atnešti daugiau žalos, negu naudos.

Šito lūžio pradų reikia ieškoti Antrame pasauliniame kare, pa- saulinio dydžio imperijos įkū- rime ir tuom pačiu nepaprastame išbujojime valstybės aparato. Biurokratijai grėsė pavojus iš karto, turinčios 40 - 50 metų, kuri dalyvavo kare. Ir iš jaunųjų, kurie nebepakenčia partinės mitologijos ir laiko politinį biu- rokratizmą atsilikusių ir var- žančių.

Nuo sukilimų Sibiro stovyk- lose, dar Stalinui gyvam esant, iki nedrąsių jaunimo bei dar- bininkų pasipriešinimų, viskas rodo spaudimą į atgyvenusį vald- žios aparatą. Nuolatinis biu- rokratizmo kišimasis ir noras tvarkyti atomo bei atominę pramonę erzina inžinierius ir mokslininkus. Jiems atrodo pa- vojojama, nes stabdo progresą. Tai politinei diktatūrai yra prikiša- ma ir stoka lygsvaros tarp kas- dieninio gyvenimo sunkumų ir ne- paprasto išvystymo raketų, ke- lionių į erdves. Toji bedugnė didėja keldama krašte nepasiten- kinimą. Lūžis su stalinizacija praeitim reiškia daugiau laisvės idėjų srityje. Ir reikia manyti, kad įvyks didelių permainų ir socialiniame gyvenime.

Destalinizacijoje reikia ieškoti ir vienos iš rimčiausių prie- žasčių, kad Maskvos santykiai su kitomis komunistinėmis vald- džiomis yra pasikeitę ir paašt- rėjo. Maskva, atrodo, kitaip ne- begalėjo pasielgti, norėdama iš- vengti rimtų vidaus nepasitenki- nimų. Tuo tarpu kitose socialis- tinėse respublikose, kaip pav., Kinijoje, politinė biurokratija bei proletarinė diktatūra dar negali- ma panaikinti. Tie kraštai dar nėra pribrendę, kad jų vyriau- sybės, norėdamos palaikyti kom- munistinę režimą, galėtų atsi- sakyti Stalino valdymo formos.

Paraginkit savo pa- žįstamus užsiprenu- meruoti DIRVĄ.

VIEŠĖDAMI CHICAGOJE
APLANKYKITE

PARAMA

**MIDWEST MAISTO ir LIKERIŲ
KRAUTUVĖ**

2515 West 69 St. Marquette Parke
Telef. PR 8-9259

SAV. J. JANUSAITIS ir J. MAZEIKA
Čia gėrimus pirkite tikrai pigiai!
TIK KELETAS PAVYZDŽIŲ:

1. MARTEL 3 star Cognac 5th 5.39
 2. WHITE HORSE SCOTCH WHISKY 5th 4.98
 3. Arrow Coct. MARTINI or MANHATEN KVORTA 2.98
 4. COINTREAU Liqueur 5th 4.75
 5. Da SILVA 10 metų brandy .. 5th 3.69
 6. LONDON DRY GIN 80 proof KVORTA 3.59
 7. KRON-BRANNVIN AQUAVIT 5th 3.98
 8. Import. Prancūz. likerai 5th 2.98
 9. KIJAF VAYNAS 5th 1.75
 10. ZELLER SCHWARZE KATZE vynas 5ths. 1.29
- Ir virš 100 rūšių užsieninių bei vietinių gė- rimų žemiausiomis kainomis! Nepaprastai didelis pasirinkimas!

M O K A M E

4 1/4%

metinį dividendą už
visas taupymo sąs-
kaitas.

**MUTUAL FEDERAL BENDROVĖS
REKORDAS...**

- Įsteigta Chicagoje 1905 metais.
- Nuo 1905 metų pergyvenom karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes, tačiau visiems savo taupytojams išmokėjom kiekvieną sutaupytą dolerį.
- Jūsų pinigus galima perkelti iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę.
- Pinigų taupymui nereikia važinėti, juos galite atsiųsti paštu, nes mes apmokame visas pašto per- siuntimo išlaidas.

**MUTUAL FEDERAL SAVINGS
and Loan Association**

Chartered and Supervised by the United States Government
2202 W. CERMAK ROAD • CHICAGO 8, ILLINOIS
Phone: VIrginia 7-7747 John J. Kazanaukas, Pres.

DIRVA

- THE FIELD -

Established in 1915
6907 Superior Avenue
Cleveland 3, Ohio
Henderson 1-6344

Prenumerata metams: \$10.00 Laikraštis išeina tris kartus savaitėje: pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais, išskyrus šventes.

Redaguoja: Balys Gaidžiūnas ir Vytautas Gedgaudas

Redakcinę kolegiją sudaro: P. Bastys, E. Čekienė, R. Mieželis, V. Rastenis ir St. Santvaras.

Lithuanian Newspaper • Issued in Cleveland every Mon., Wed., and Fri. except in case of Holidays • Published by American Lithuanian Press Radio Ass'n VILTIS, Inc. (Non-profit) • Editor-in-chief: Balys Gaidžiūnas • Subscription per year: \$10.00. Single copy 10 cents • Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio.

Kova už meilės įgyvendinimą rusų tautai...

Lietuvos rusinimas, kaip ir buvo galima laukti, eina be staigmenų, bet tiesiai kylančia kreive. Tik šį kartą ne taip, kaip buvo vien carų Rusijos svetimų gubernatorių ir žandarų prievartaujama, bet dabar daugiausia savomis rankomis rusinimo žarijas žarstant. Savomis komunistų partijos narių rankomis, tarsi iš meilės tai "didžiajai tautai ir didžiajai žemei", kaip jie dabar laikraščiuose rašo. O svarbiausia iš tokios meilės, kad tiems partijos vadams ir vadukams, kada jie pataikauja Maskvai, labai gera, sotu ir patogiu gyventi.

Štai neseniai Kaune buvo įvykdytos partinės "rekolekcijos" mokyklinio auklėjimo vadovams ir vadovaujančioms mokytojoms. Tose "rekolekcijose", buvo ypatingai pabrėžti keli dėmesio verti rusinimui tarnaujant reikalavimai: visiems gerai mokytis rusų kalbos; sekti rusų literatūrą ir ją pavyzdžiu įsisavinti; ištaisyti daromas istorines klaidas, kurios neteisingai vaizduoja rusų tautos santykius su lietuvių tauta; draugauti su rusais ir tą draugystę pastoviai didinti.

Nuo tų "rekolekcijų" praėjo jau dvi savaitės ir lietuvių kalba leidžiamuose komunistiniuose laikraščiuose pilna rašinių, kurie giliau ir plačiau aiškina tuos reikalavimus, jų įgyvendinimo būtinumą ir komunistinę naudą.

Iki šiol buvo gerai žinoma, kad pagal Maskvos direktivas, po karo į rusų "globą" atsidurusiems kraštams turėjo būti paruošti visi mokykliniai vadovėliai, rikiuoją ir bendrą komunistinį jaunimo mokymą ir auklėjimą. Tokie vadovėliai buvo paruošti ir lietuviams moksleiviams.

Taip pat buvo žinoma, kad tie paruošti vadovėliai prieš spausdinimą buvo ilgai cenzūruojami ir pertvarkomi komunistų partijos švietimo skyriaus politinių vadovų. Ir kas jau pro juos buvo praėję, skaitę, pirmiausia, geri ne lietuviams, bet tiems, kurie dabar lietuvius valdo.

Bet praėjo kiek laiko ir tie vadovėliai, pilni prasimanymų, istorijos klastojimų ir tempimo ant rusiško kurlapio, pasidarė vėl negerai. O jie pasidarė negerai todėl, kad praėjus tam tikram laiko tarpui, visuomenę pripratinius prie tų komunistinių "istorinių naujovių", galima vėl vieną žingsnį žengti arčiau Maskvos.

Na, ir žengiama. Žengiama dideliu įžūlumu, naujų istorijos klastojimų siekiant taip jaunimą mokyti, kad rusų tauta beveik prilygtų šventajai dvasiai, kuri lietuvių tautai neša šviesą, laimę, džiaugsmą ir neišmatuojamą broliškumą.

Kaip žinia, vieną iš tokių vadovėlių anksčiau yra paruošęs J. Jurginis. Tas vadovėlis išleistas vidurinėms mokykloms ir jis vadinasi: Lietuvos TSR istorija. Tas vadovėlis, prieš spausdinimą taip pat praėjo visą komunistinės cenzūros procedūrą. Ir iame istorinio melo, komunistams naudingo, galima tiesiog vežimu vežti.

Tas vadovėlis dabar tai pat jau blogas. Blogai apie jį kalbėta mokytojų partinėse "rekolekcijose", dabar apie jį blogai rašo V. Pašoto ir R. Šarmaitis "Komuniste", blogai rašo "Tiesa" ir kiti laikraščiai. O visas blogumas, kad tame vadovėlyje esą dar nepakankamai išryškinti santykiai su rusais, rusų įnašas geram lietuvių tautos likimui, kad neišryškinta Lietuvos kunigaikščių kovų žalingumas prieš Rusiją. Ir tie du partiniai "istorikai" iš komunistų partijos tiesiog nurodo, kaip viskas turi būti padaryta, kad vadovėlis vėl būtų geras.

Dabar tik reikia laukti, kad J. Jurginis apgailestaus įvykusias klaidas ir tuoj prisitaikys prie naujų ir kietesnių Maskvos reikalavimų. O kad taip bus, nė kiek nereikia abejoti. Komunistų partijos norai ir reikalavimai yra nediskutuojami, o tik vykdomi. Šio atveju galima tik pritarti. Ir visokių rūšių pataikūnai dar šoka būti pirmieji tokį pritarimą per komunistinius laikraščius pareikšti.

Šių faktų akivaizdoje galima numatyti, kad Lietuvos moksleivijos rusinimas šiais metais jau bus didesnis ir gilesnis. Galima numanyti, kad rusų tauta tuose vadovėliuose bus pristatoma išbalinta baltiausiomis spalvomis.

Visa tai susumavus galima tvirtinti, kad šiais metais Lietuvoje pradėtas naujas kovos tarpsnis. Jį galima pavadinti meilės įgyvendinimu rusų tautai. O tas įgyvendinimas yra ne kas kitas: kaip tik dar gilesnis lietuvių tautos rusinimas ir liedinimas į vieną, rusų valdomą komunistinę imperiją.

B. G.

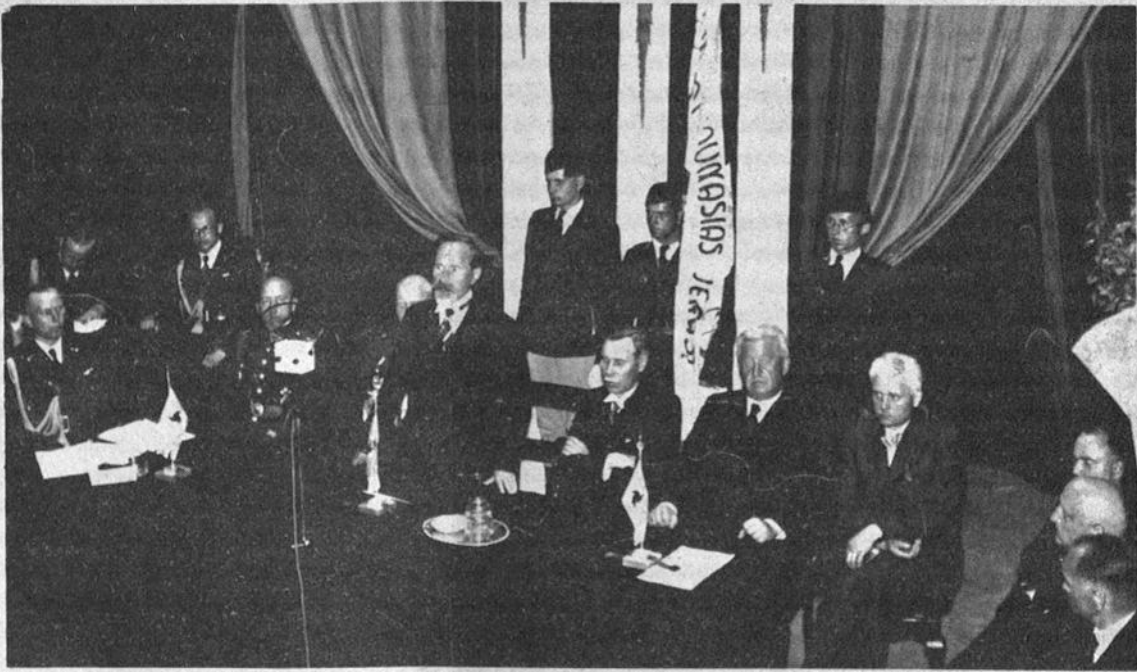
J. P. MULL-MULIOLIS

Nekilnojamo turto pirkimo, pardavimo, įkainavimo ir apdraudos įstaiga.

6606 Superior Ave. UT 1-2345
13229 Superior Ave. UL 1-6666

ALGIMANTAS DALIDĖ,

lietuvis bendradarbis ir East Clevelando skyriaus vedėjas.

Prezidentas Antanas Smetona jaunlietuvių suvažiavime 1937 metais. Prie stalo sėdi (iš kairės): adv. B. Grebliūnas, gen. S. Raštikis, gen. S. Dirmantas, kalba prezidentas Antanas Smetona, J. Tūbelis, K. Šakenis, A. Merkis, kun. V. Mironas. Gilumoje kairėje matyti J. Paplėnas.

PREZIDENTĄ ANTANĄ SMETONĄ PRISIMENANT

Lietuvos konsulo Dr. J. Bielskio paskaita Prezidento A. Smetonos mirties minėjime Los Angeles (2)

Praėjo net ketveri metai kol man vėl teko garbė su A. Smetona sutikti. Tai įvyko 1920 metais, sausio mėnesį Kaune. Jis jau buvo Lietuvos Respublikos Prezidentas, o aš Amerikos Lietuvių Brigados karininkas.

Privačioje audencijoje su Prezidentu pasitarėm organizuojamos Amerikos Lietuvių Brigados reikalui. Buvo Brigados karininkų štabas, susidedęs iš amerikiečių. Tarėmės apie jų tinkamiausią

taip pat rūpesčių ir veikla, nes turime reikalą su tuo pačiu, visiems laisviems žmonėms bendru priešu.

Prie tokių planų Prezidentą A. Smetoną padarė Amerikos aukštųjų pareigūnų bičiuliška nuotaika, ir bendrai, Amerikos spaudos prielankumas. Nuo pat jo atvykimo į šį kraštą, kuriame mieste jisai pasirodė, vietos spauda dėjo nuotraukas ir plačiai aprašė pasikalbėjimus ir jo pa-

Grupė Los Angeles lietuvių, dalyvavusių Lietuvos respublikos prezidento Antano Smetonos 18 m. mirties sukakties minėjime.

L. Kančausko nuotrauka

jungimą Lietuvos kariuomenės. Vėliau visas karininkų štabas, pilnoje uniformoje ir tvarkingoje gretoje, žygiavom Laisvės Alėja nuo Metropolio (vėliau Lietuvos) viešbučio tiesiog prezidento būstinę. Čia aš turėjau garbės karininkus prezidentui pristatyti. Generolas Swarthout štabo vardu prezidentą pasveikino. Prezidentas kalbėjo į mus anglų kalba, bet prieš tai, pakvietė mane būti arčiau prie jo, jei jam kartais kokio angliško žodžio pritrūktų. Prezidento sudaryta rimta, bet švelni ir maloni nuotaika, amerikiečius sužavėjo.

Sekantį ir paskutinį kartą pasimačiau su Prezidentu A. Smetona tai jau Chicagoje, 1941 metais, gegužės 4 d., kur rūpestinga chigagiečių grupė surengė iškilmingą banketą Prezidentui sutikti ir jį pagerbti. Mudu su prezidentu buvom apsisotę tame pačiame viešbutyje ir turėjom progos pasikalbėti Lietuvos reikalais.

Jo veiklos planai buvo šakoti. Ketino lankytis šiame krašte lietuvių apgyventose vietose, stengtis lietuvius išjudinti ir kviesti į Lietuvos laisvinimo darbą. Turėjo jisai gražių planų, kuriais ketino eiti į amerikiečius per spaudą, žodžiu ir raštu. Supažindinti juos su Lietuvos reikalais, sudominti Lietuvai padarytomis skriaudomis, ir įtikinti, kad tos skriaudos nėra tik Lietuvai ribotos, bet kad tie patys priešai braunasi ir į kitus kraštus, užsimoję daugiau žmonių pavergti. Todėl, pažeistas Lietuvos suverenitetas, pavergtų ir išnaudojamų Lietuvos žmonių likimas tebūnie kitiems, dar esantiems laisviems kraštams, įrodymu ko gali tikėtis iš rusų komunistų siūlomo ir durtuvais paremto jų nešamo "gerbūvio". Todėl Lietuvos laisvinimo reikalai turėtų būti visų laisvųjų žmonių bendru ne tik bendru susidomėjimu, bet

reiškimus. Štai po ranka turiu keletą Chigagos laikraščių, kuriose aprašytas Prezidento atvykimas, vietos lietuvių sutikimas, iškilmingas priėmimas, jo oficalus vizitas aukšties miesto ir valstijos, o taip pat ir katalikų bažnyčios pareigūnams. Tos dienos įvykių nuotraukos atspautos pirmuose puslapiuose.

Beja, tie Chigagos laikraščiai yra amerikiečių, ne lietuvių. Lietuviški dienraščiai iš tos dienos neturiu, nes juose, be keletos eilučių, nieko nebuvo apie Lietuvos Respublikos Prezidento atvykimą Chigagon. Tai, be abejo, jimo, buvo pasėkos dar vyraujančių kraštutinių srovinių nesutarimų. Tokių elgesio buvo kairiųjų, svarbias vietas užimančių, įrodymas nesugebėjimas skirti asmens, srovės pažiūras, ideologinius nusistatymus, nuo svarbiųjų tautos reikalų.

Dėl tokių įvykių Chigagoje, mano straipsnis yra tilpęs "Lietuvos" žurnalo 1944 metų laidoje gegužės mėnesio. Ten pažymėjau, kad praeities patyrimai teikia geriausią pamoką. Tokie patyrimai sako, jog tautos išsilaikymo ir pasitvarkymo reikalai yra patys aukščiausi. Todėl pažymėjau reikalą naudotis praeities patyrimais. Tad, tokiomis mintimis vadovaudamasis noriu čia suminėti keletą įvykių, deja, nelaimingų įvykių, kurie turėtų mus įtikinti, kad praeities patyrimai yra verti mūsų rimto susidomėjimo.

Pirma pasikalbėjimas su Amerikos spaudos atstovais, Prezidentas A. Smetona pasisakė, kad jisai ketinąs apsisotiti Lietuvos Pasiuntinybės būte Washingtone, iš kur dirbsiąs Lietuvos laisvinimo darbą. Daugelis iš mūsų irgi taip supratom, Mat, Washingtone yra Lietuvos valstybės nuosavas namas, kuriame yra Lietuvos Pasiuntinybė. Tame name gyvena tik Lietuvos ministras su savo maža šeima. Namas kelių aukštų, erdvūs kambariai, vietos užtektingai. Todėl buvo rimto pagrindo manyti, kad ten yra tinkamiausia vieta Lietuvos Prezidentui apsigyventi. Daug kuo jam būtų buvę lengviau, jo veiklai patogiau, ir gal būtų dar ilgą laiką jisai būtų pabuvęs gyvyjį tarpe, ir daug kuo dar pasidarbavęs Lietuvos laisvinimo reikaluose.

Bet taip neįvyko. Daugelis apgailestavo, kad Lietuvos Prezidentui nebuvo rasta vietos Lietuvos valstybės namuose. Taip apgailestavo, bet nieko nedarė, kad tą, nelemtą įvykį pataisius. Vienas kitas pasiteiravo, ir gavę atsakymą, kad tai ne jų reikalas, rankas nuleido. O ką buvo galima padaryti? Nagi sukelti visuomenės nuomonę prieš tokį savanaužių pareigūnų elgesį. Viešoji nuomone būtų priverstusi padaryti klaidą atitaisyti. Kartą JAV Prezidentas Lincolnas yra pasakęs: "Viešoji nuomone yra viskas. Su viešąja nuomone galima viską nuveikti".

Čia, mūsų pačių mieste, besivystantieji įvykiai aiškiai vaizduoja, ką viešoji nuomonė gali padaryti. Čia turiu mintyje Kučel - Lipscomb rezoliucijos rei-

KODĖL?

Baltimorės SLA 64 kuopa gruodžio mėn. 17 dieną turėjo susirinkimą ir buvo nominuojama nariai į Pildomąją Tarybą. Nominacijų daviniai buvo surašyti į tam tikslui gautus blankus iš SLA centro. Tą pačią dieną pats asmeniai įmečiau laišką į pašto dėžutę, kad būčiau užtikintas, jog SLA centras gaus laiku. Tačiau labai nustebau neradęs SLA Pildomosios Tarybos nominacijų duomenyse nei vieno mūsų kuopos nominuoto asmens. Kodėl?

ANTANAS ČESONIS,
Baltimore

DEL LAIŠKO PULGIUI
ANDRIUŠIUI

Dirvos skaitytojas iš Toronto J. Cesekas (žr. Dirvos Nr. 5) įdomiausiai tokiu klausimu: ar St. Santvaras savo laiško Pulgiui Andriušui santrumpą pats pasiuntė Tėviškės Žiburiams, ar tas laikraštis rašinį sutrumpino ir atspausdino nenurodydamas šaltinio iš kur jį paėmė.

Paprastai tokių rašinių, koks buvo mano laiškas Pulgiui Andriušui, beveik niekas nemultiplikuoja ir iš karto kelioms redakcijoms nesiučia. Tik grynai informacinė medžiaga, kai norima vieną kitą reikalą ar parengimą plačiau pagarsinti, gali būti be žymesnių pakeitimų keliems laikraščiams siunčiama.

Aš savo laišką pasiunčiau tik Dirvai ir, jau atspausdintą kopiją, pačiam Pulgiui Andriušui. Jei tuo laišku buvo susidomėjusi ir Tėviškės Žiburių redakcija -- dėkoju J. Česekui už informaciją.

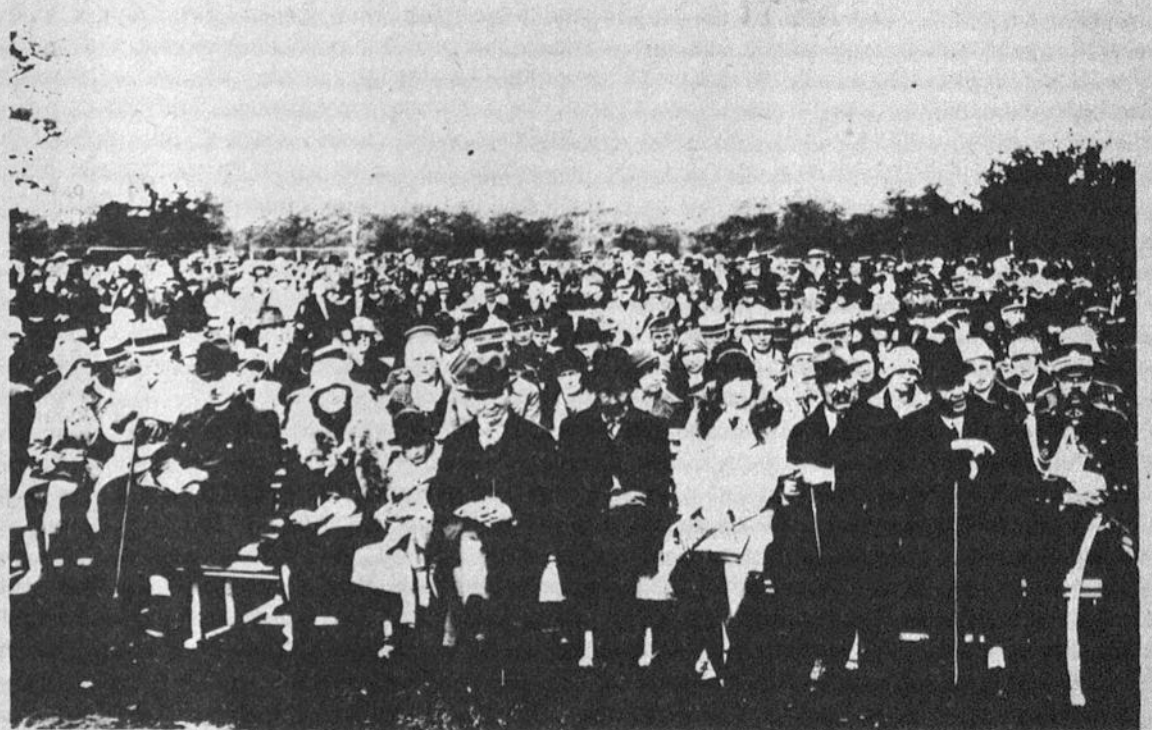
Lietuvių spauda neturi rašyto įstatymo, kuris aiškiai apibrėžtų, kad, perspausdindami vieną ar kitą rašinį iš kitų laikraščių, turim ir jo šaltinį nurodyti. Kai kurie mūsų redaktoriai, laikydamiesi nerašyto įstatymo ir gerų papročių, paprastai perspausdinto str. šaltinį nurodo. Kiti daro taip kaip šiuo atveju padarė Tėviškės Žiburių redakcija.

Žinoma, būtų gerai, kad nerašytas įstatymas virstų tradicija, kad mūsų spauda tos tradicijos rimtai laikytųsi. Būtų nebloga ir tai, kad perspausdinto str. autorius gautų nors vieną kopiją to leidinio, kuriame jo darbas buvo parodytas.

ST. SANTVARAS,
So. Boston

kalą. Keletas mūsų darbščių visuomenininkų sumanė lietuviškiems reikalams svarbią rezoliuciją JAV Kongrese praveisti. Tam pasipriešino visuomenės pinigais išlaikomi kai kurie laisvinimo veiksniai. Bet tokia veiksninių nuotaika mūsų veikėjus neatbaidė. Mūsų šaliai sudomino viešąją nuomonę, rodo ją tam reikalui prielankią. Atsiliepė žymių žmonių. Ir parama tai rezoliucijai kas kart stiprėja. Tai kitas geras pavyzdys, ką viešoji nuomonė gali padaryti.

(Nukelta į 4 psl.)

Prezidentas Antanas Smetona 1928 m. tarp vyriausybės pareigūnų. Sėdi iš kairės: J. Aleksa, prof. A. Voldemaras, prezidentas Antanas Smetona, Dr. Jonas Vileišis ir kt.

Aukštesniosios Lituanistinės Mokyklos Chicagoje choras su vadovu mokyt. F. Strolia (kairėje). V. Noreikos nuotrauka

MINTYS IR PASTABOS

LIETUVIŠKAME VAIKŲ ŽIDINĖLYJE ATSLILANKIUS

(2)

L. VAIČIŪNĖNĖ

Atlankytam židinėly mačiau vaikus dirbančius, valgančius, besilaisvius, jų išvaizdą ir laikyseną. Jų šventės irgi, atrodo, nėra tokios, kaip dabar ruošiamos, vertelių sukurto (šnekanant kad ir apie Kalėdas) Kalėdų senių garbinimas ir viliojimas į jas dovanomis, tarant kyšiais, (čia nekalbama apie prasmingas dovanas) gausiai apraustais skaniais valgiais stalais, lyg, rodos, gyventume kokiam elgetų ar socialinių nelygybių krašte, ar badmečių, sunkmečių laiku, kur turtingieji alkanus gali taisy "apkrautais stalais" laimėti ar juos valgydinti artimo meilės, idealizmo vėdai ir už tai rinkti sau nuopelnus. O visa tai turėtų reikšti mūsų mažuomenės "judymą" į mūsų tautinę kultūrą.

Žaidimų jie -- židinėlio vaikai, neturi: žaidimai tai jų gyvenimas. Norint nenorint visa tenka vertinti teigiamai. Jei ko pagal mūsų tikslus ir gyvenamo laiko didžiulius reikalavimus trūksta, galima pridėti, visai nepažeidžiant vadovų pasirinkto metodo ir vaikų prigimtinių teisių.

Per daug nesipiečiant, išvados būtų darytos tokios. Židinėlis mažas - vidutiniškai gausios šeimos pavaldas. Tokiem židinėliams steigti nereikia specialių namų, kurių statymas surysia didžiulius sumas pirmaisiai reikalingas pačiam auklėjimui. Šeimos pavaldas mokyklėms steigti pakanka normalaus buto, kuris, mokyklė likvidavus, ar jai persikėlus į vaikingesnę vietą, vėl galėtų eiti savo įprastines pareigas. Tokiose mokyklėse tėvai, išvykdamie į darbą, pakeliui galėtų palikti vaikus, grįždami juos pasiimti, arba iš eilės juos suvežioti.

Mažuose židinėliuose lengviau sekti vaikus, suprasti jų charakterį, polinkius tai sėkmingiau gali būti pritaikomos ir auklėjimo priemonės. Tur būt esame įsitikinę, kad vaikai dideliuose sambūriuose užsikrečia vienas nuo kito, ir būrys pasidaro sunkiai pakreipiamas reikiama linkme -- jis pasilima iniciatyvą. Dideli sambūriai tinka tenai, kur prievartos keliu reikia išauklėti bendrinis žmogus. Čia neturima galvoje prieglaudų, prieglaudinio tipo vaikų darželių, ligoninių ir panašių įstaigų. Laiks nuo laiko židinėlių auklėjinius naudinga suvesti krūvon parodyti savo pasiekto darbo vaisius.

Lėtai slinkdami per Vokietiją ir belkuriuodami karo pabaigos, esame matę gal kiekviename kaime prie paprastų gyvenamųjų namų iškabas "Motina ir Vaikas", žinoma, kurios nors centrinės įstaigos priežiūroje. Arti, greita, gyvenimiška, praktiška ir patogų. Žinoma, jų ten kiek kitokie uždaviniai.

O pavyzdinėse mokyklose, apskritai, mokinių nedaugiau, kaip 12 klasėse.

Pagal mums įkaltą į galvą ir samonę visur bereikalingą nuolankumą ir dabar kalama besąlyginį prisitaikymą, su tokiais būdo pažymiais ateina ir reikiški mūsų vaikai. Bus 10 lietu-

viukų ir vienas svetimas, ta dešimtis taikysis prie to vieno -- visi šnekės jo kalba. Taigi ir su lietuvių kalbos gyvu vartojimu dideliuose sambūriuose sunkiau. Mes, rodos, galėjome įsitikinti. Mažuose židinėliuose, kaip ir šeimoje, mažiau kliūčių vaikų įgydyti į tautinę kultūrą.

Toks nedidelio lietuviškumo židinėlių tinklas turėtų savo centrą, kuriame būtų ruošiami instruktoriai, vadovai. Neprošalį ir proflektikos gydytojas (Lietuvoje Kūno Kultūros rūmai tokių gydytojų turėjo). Kapellonas, kuris sudarytų religinę atitinkamą programą ir rūpintųsi jos išėjimu, ir kiti pareigūnai.

Būtų, manau, visokeriopa pagalba dirbantiems tėvams, kurie nėra užsimaskavę ar apsisprendę iš savo tautos išemigruoti į kitą.

Iš židinėlių gautų mokinius lituanistinės pradžios mokyklos, o gal tada atsirastų ir kandidatų reikiamas skaičius ir į universitetus! Jie visi ateitų į tautinius sambūrius (ansamblius), choras ir gal užpildytų pustuščius dabar suolus lietuviškose pamaldose, net dalyvautų šventovių choruose. Man rodos, čia ir būtų sudarytos sąlygos iš mažens vaikų įgydyti į tautinę kultūrą, vietoj to, kad dabar beveik kiekvienas vaikas visą kalėdinį laikotarpį (šnekanant apie tai) vidutiniškai dalyvauja 4 - 5 eglutėse (lietuviškoji dalis nepeiktina) ir glebėkščiujasi su baisiausiais biznierių sukurtais seniais, tykodami "dovanų".

Galiausiai mums gi gyvas reikalas sukurti lietuviško tautinio prusinimo pilną, visus amžiaus laikotarpius apimančią sistemą. Visa tai įvykdyti nebūtų neįmanoma, ypač, kad turime pradžią. Toji pradžia, rodos, įstojus į Lietuvos Bendruomenę, vadinasi, šliejasi prie savųjų. Tada ar nevertėtų Liet. Bendruomenei šiais pagrindais priešmokyklinį lietuvišką švietimą, auklėjimą organizuoti vietoj dabartinio beveik padirko darbo? Pravestų sukiesti atitinkamų kelių asmenų pasitarimą priešakyje su M. Var-niene ir D. Petrutyte. Sudarius organizatorių komisiją ar kitu vardu kokį organą, tuojau pradėti dirbti. Kadangi Liet. Bendr. čia atstovauja tautos dalį, tai imtis iniciatyvos jai labiausiai pritaria.

Kur būtų centras? L. B. Chicago apygarda apie namų statymą galvoja. Erdvus su kūno kultūros salėmis (nesakiau siauro sporto), klasėmis, kitų pasiskirčių kambariais lietuviško veido ir dvasios, ne per brangiausia tautos namai būtų gėrybė. Juose įsikurtų, būdamas jauniausias lietuviškas visuomenės narvelis -- židinėlių centras.

Iki to laiko gal išsispreštų reikalas ir kaip kitaip: ar tėvai Jezučiai Chicagoje priglaustų ar kuri lietuviška parapija. Nevertėtų vengti ir lietuvių sešerų pagalbos, kurios, krikščioniškos artimo meilės vedamos, sutiktų padėti labiausiai

kankinamam ir marinamam kraštui Lietuvai, šv. Tėvo pavadinam Marijos Žeme. Turtingiem, galingiem kraštam tokia pagalba nereikalinga. Tose vietovėse, kur turi savo namus Tautinė Sąjunga ar kiti sambūriai, juose galėtų įsipilietinti.

Pagrindinė sąlyga tam įvykdyti -- reikia tėvų. Vaikų yra. Jeigu tėvai nebus apsisprendę vaikus išlaikyti savo tautoje, visas darbas beprasmiškas.

Apie formalius vaikų darželius čia nešneku. Manau, daugelio to, ką senieji ateiviai čia pastatė, naudą ar nenaudą kiekvienas supranta.

Lietuvių Bendruomenė šiuos metus paskelbė Maironio metais. Kuo jie turėtų būti išskiriami iš kitų? Tai lietuviškumu, kovingumu tokiu, koks buvo Maironis. Jis nebijojo išgamoms mesti geležinę pirštinę, nors tų išgamų jam buvo pastotas kelias į vyskupų sostą.

Jo gyvenamas laikotarpis yra buvęs panašus į dabartinį, kurį jis parodo savo odėje. --

Jau slaviai sukilo nuo juodmario krašto, Pavasaris eina karpatų kalnais...

Dabar tas pavasaris eina kitais kraštais. Arba --

Aplinkui jau žydi visur atgimimas,

Išpančiotos tautos žygiuoja laisvai;

Ir Lietuvą laukia ne kitas likimas,

Ir jai tur išaušti Aušros rytmečiai.

Pakeitus jo kai kuriuos žodžius baigiu:

Petys gi į perį, lietuviai, kas gali,

Sustokim į darbą už mylimą šalį;

Išlaisvinkim Lietuvą mūsų! Pamėginkime!

ELEMENTORIUS "E"

Išmokys vaikus lengviausiai skaityti

Elementorių paruošė žinomas pedagogas Ignas Malėnas pačiu naujausiu metodu. Išmokyti skaityti reikia tik pusės laiko, negu kitais metodais. Tik duok elementorių, ir paskaityk pirmąjį skiemenį. Toliau vaikai patys skaitys.

Vaikus galima pradėti mokyti skaityti jau 4 metų, kai tik susidomi skaitymu.

Elementorius ruoštas 25 metus. Gausiai iliustruotas dail. V. Simankevičiaus spalvotais piešiniais. Yra 112 psl. Išleido Ateitis Brooklyn, N. R. Spaudė saleziečių spaustuve Itali-jai. Kaina 2.50 dol. Gaunama adresu: Ateitis, 910 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y., ir pas platintojus. Išigykite tuojau. Savo vaikučiams padarysite didelį džiaugsmą. (Pr.)

(Atkelta iš 3 psl.)

Prezidento A. Smetonos mirties dieną Clevelando mieste buvo amžino atilsio Juozas Tysliava. 1944 m., sausio 14 d., Vieni-bėje įsai plačiai aprašė tą tragišką įvykį. Aš čia pacituosiu vieną kitą trumpą pastraipą, kur atpasakojama, kokiose sąly-gose Prezidentas gyveno. Tysliava rašė: "Vyrų akys nukryp-sios į paskutinį tragedijos aktą. Tai čia, šiame skurdžiame namelyje, dabar apsiaustame gais-rininkų ir policininkų, įvyko ta baisi tragedija. Tai šiame ap-šepusiame name, antrame aukš-te, gyveno dvi nelaimingos trem-tinių šeimos. Tai šios liūšnos palėpėje, kurią vargiai ar būtų galima vadinti trečiuoju aukštu, gyveno žymiausias lietuvių tau-tos vyras. Taip, tai tame nedi-deliame kambarėlyje išsėjos, dirbo ir paskutines savo gyven-i-mo valandas baigė Vilties, Vai-ro ir kitų laikraščių redakto-rius, Vasario šešioliktos Dienos Akto autorius, pirmasis ir pas-kutinis Nepriklausomos Lietuvos Respublikos Prezidentas Antanas Smetona".

Taigi, dideliai Amerikos lietu-vių daugumai toji aplinka ir sąly-

gos, kuriose Prezidentas skurdo ir žuvo, nebuvo žinomos. O tie, kuriems tai viskas buvo žinoma, arba turėjo būti žinoma, matomai tylėjo, nieko nedarė. Tai buvo reikalas, kuriam viešąją nuo-monę reikėjo panaudoti. Neabejo-jama, kad viešoji nuomonė būtų privertusi tuos, kurie galėjo ir privalėjo, tas sąlygas pagerinti.

Dar ir po šiai dienai turime tautos žymenybių, kurių gyven-i-mas yra labai sunkus, tiesiog skurdus. Geresnioje sąlygoje gyvendami jie dar daug naudingo darbo lietuvių tautai ir Lietuvos valstybės atkūrimui padarytų. Praeitie patyrimai turėtų būti gera pamoka. Viešoji nuomonė ir čia ateitų pagelbon. Pasinaudo-kime tomis priemonėmis!

Sąryšyje su Prezidento A. Smetonos mirtimi, Clevelando du laikraščiai -- "The News" ir "The Cleveland Press", atsi-spausdino ilgą laišką, kurį pa-rašė Martin L. Sweeney, buvęs JAV kongresmonas iš Clevelan-do. Tą jo laišką buvo persi-spausdinusi ir Dirva. Čia paci-tuosiu tik mažą to laiško da-lelę:

"As the flag-draped casket was being carried into the church, one looked in vain for repre-

sentation of the United States, Army, Navy or Marines. One looked in vain for the mayor of the city, the governor of Ohio, a congressman or a senator who might take time out to pay tribute to the George Washington of a small nation of whom we are told we are fighting to preserve...

"When he arrived in this country in 1941, our government received him as a hero. He was honored with a salute of 21 guns, an honor always accorded to a visiting ruler of a foreign state. In his death he received only silence from the government that proclaimed the Four Freedoms for all nations, large and small..."

"President Smetona died in the obscurity he lived, awaiting the day when his voice and his pen would again take up the cause of human freedom. He has not died in vain..."

Tos citatos kelia klausimą, ko-dėl taip įvyko? Kas galėjo ir turėjo tokiomis reikalais pasirū-pinti? Suprantama, praleistų drogų nepasivysim, anų klaidų nepataisysim. Bet anoji patirtis turėtų būti gera pamoka dabar-ties ir ateities įvykiams panau-doti.

1944 m. sausio mėnesio 21 d. Dirvoje buvo cituota dalis Prezi-dento A. Smetonos laiško, kur jisai rašė vienam savo pažista-mui. Štai toji citata:

"Jei Amerikos lietuvių vadai nebūtų taip neišmintingai prieš mane nusistatę, jei Lietuvos įstaigų pareigūnai užsienyje būtų tinkamai įvertinę mano veiklos viešumai svarbą, tai neabejoju, kad Amerikos spauda būtų dau-giau susidomėjusi Lietuva. Bet ką padarysi, kad taip nėra, kaip turėtų būti.

"Dirbu vienas, padedamas vienu kitu amerikiečių. Šiandien politikos horizontas mažoms tau-toms, ypačiai Pabaltijai, labai apsiniaukęs. Tačiau nereikia nusiminti. Didieji įvykiai dar prie-šakyje. Jų išdavoje dar gali pra-švisti padangė ir Lietuvai".

Man rašytame asmeniškame laiške 1942 m. kovo mėn. 8 d., Prezidentas A. Smetona rašė:

"Gyvename labai sunkių metų, kokio dar nebuvo rodosi, turė-jusi mūsų tėvynė. Taigi ir per tautinę šventę mums negali būti linksma. Guodžios save tatgi tuo, kad ne vien mūsų tautą skaudžiai palietė baissis karas. Kaip kiti, taip ir mes tikimės šviesesnio rytojaus. Tik didi nelaimė, kad lietuviai (bent čia Amerikoje) ligšiol nerado pagrindo taip reikalingai vienbei. Jis nebuvimas labai sunkina Lietuvos atkūrimą. Tikėkime ir šią stoką nugalėsia."

Prie šių citatų, man atrodo, komentary nereikia. Nebent pastebėti, kad šių laikų padėtis ne-daug kuo pagerėjo nuo buvusios anais laikais...

Kadangi gerai patyrėm, koki blogi tokia padėtis neša, turėtume daryti išvadą, kad tokia pa-dėtis yra nepakenčiama ir pri-valo būti kaip galima greičiau šalinama. Čia vėl naudokimes praetie patyrimais. Viešoji nuomonė ir čia galėtų būti la-bai naudinga ir demagogijai ga-lą padaryti.

Baigdamas dar norėčiau paci-tuoti keletą eilučių iš jau anks-čiau minėto Juozo Tysliavos ap-rašymo. Poetas J. Tysliava la-bai jautriai pareiškė tas minis, kurias mes jaučiame, bet kurias ne visi galime tinkamai pa-reikšti. J. Tysliava rašė:

"Mes atsiveikiname su žmo-gum, kurio visas gyvenimas buvo ilga, sunku kova. Jis užmigo, ne-baigęs tos kovos. Bet mes, gyvie-jį, įką tęsime iki galo. Mes sieksime tų pačių idealų, dėl kurių jis gyveno, dirbo ir dirb-damas mirė. Mes nesiliausime kovoje, kol mūsų tėvų kraštas, nusikratęs okupantų jungo, vėl galės laisvai alsuoti."

"Taip, tai baisi tragedija. Bet vieno, nors ir didžiausio, žmo-gaus mirtis negali sulaukyti gy-venimo. Prezidentas A. Smeto-na mirė, bet jo idėja -- laisva ir nepriklausoma Lietuva -- gy-va. Ir todėl mūsų, gyvųjų, pa-reiga tęsti toliau tą darbą, kur velionis dirbo visą savo amžių".

Aš nuo savęs dar norėčiau pridėti, kad to didžiojo lietuvi-o atmintį galime geriausiai pa-gerbti sekdami jo aukščiausias idėjas, visu pasitempimu dirbda-mi už lietuvių tautos išsilaikymą ir laisvos ir nepriklausomos Lie-tuvos valstybės atkūrimą.

VASARIO 16 GIMNAZIOJE

Prieš pat Kalėdas Vasario 16 gimnazijoje įvyko Kalėdų eglutė. Ją ruošė abiejų konfesijų vadovai -- katalikų kapellonas kun. dr. Navickas ir evangelikų Jau-nimo Rateljio vadovas mokyt. Fr. Skerys.

Eglutėje dalyvavo apie 170 moksleivių ir svečių. Buvo nemažai svečių ir iš vokiečių visuomenės. Ypatingai buvo ma-lonu svečių tarpe matyti arti-mesnių apylinkių vokiečių dvasi-škieš, kurie praetie yra ne-mažai padėję gimnazijai.

Mokytojas F. Skerys savo svei-kinimo kalboje priminė visiems lietuvių ir vokiečių kalbomis Kalėdų šventės reikšmę.

Po sveikinimo kalbėjo Vasa-rio 16 Gimnazijos katalikų ka-pellonas kun. dr. Navickas, evange-likų kunigas Martynas Klumbys ir vyresnysis mokytojas Saliamo-nas Antanaitis, kuris savo žo-dyje pasakė, kad Kalėdos yra evangelikų ir katalikų susiartinimo šventė gimnazijoje. Bendros eglutės sustiprina vienybę ir krikščionybę mokinių ir mokytojų tarpe.

Programą atliko gimnazijos mokiniai. Šiais metais pirmą

kartą eglutės programoje pasi-rodė mūsų jaunųjų mergaičių šo-kėjų grupė. Tai grupei vadovau-ja mergaičių bendrabučio vedėja ir kūno kultūros mokytoja p. Gedikaitė, kuri prieš pusantų metų atvyko iš dabartinės Lie-tuvos. Mergaitės pašoko 5 šokių. Šokiai ypatingai žavėjo vokiečius svečius, kurie pirmą kartą atsi-lankė gimnazijoje. Solo pašoko Lina Bajerytė ir Jūratė Jurkšai-tė. Šeši mokiniai pasakė eilėraš-čius vokiečių ir lietuvių kalbo-mis. Fleita pagrįžo mokytoja Kiminaitė ir pianinu paskambi-no 8 klasės mokinė Žiba Povilavičiūtė-Vykintaitė. Vasario 16 Gimnazijos bendras choras pa-giedojo 4 giesmes. Jį paruošė ir dirigavo gimnazijos mokytojas Kazys Motgabis. Taip pat pa-sirodė ir berniukų choras, kuris sugiedojo tris giesmes.

Po programos trumpą žodį tarė gimnazijos direktorius dr. Gronis. Jis išreiškė didelę padėką rengėjams už kultūringą pro-gramos pravedimą.

Po programos kunigas dr. Na-vickas ir mok. F. Skerys išdalino mokiniams, mokytojams ir stu-dentams po didelį maišelį ska-nestų. Programai pasibaigus mo-kytojas F. Skerys padėjo visi-siems prisidėjusiems prie Eg-lutės programos. Ypatingą pa-dėką jis išreiškė visiems auk-tojams užjūryje ir Europoje, ku-rie savo aukomis prisidėjo prie Eglutės praturtinimo.

GERIAUSIA DOVANA
YRA R. SPALIO --
"ALMA MATER"

KVIEČIAME PRADĖTI TAUPYTI PAS MUS!

5 1/4% MOKAME UŽ BONŲ
TAUPMENAS

Indėliai apdrausti iki \$10,000 per federalinės
valdžios agentūrą.

KAS DU MĖNESIUS DUODAMOS VIS NAUJOS
DOVANOS TAUPYTOJAMS

ST. ANTHONY SAVINGS
& LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court, Cicero 50, Ill. Tel.

JUOZAS F. GRIBASKAS,
sekretorius

Bishop 2-1397

CLEVELANDE ir apylinkėse

• Vasario 16 minėjimas, rengiamas ALTo, įvyks vasario 11 d. Tos dienos 10 val. Naujosios parapijos bažnyčioje pamaldos, kurių metu giedos Čiurlionio ansamblis vadovaujamas muz. A. Mikulskio. 10:30 val. pamaldos Šv. Jurgio parapijos bažnyčioje. Jų metu giedos parapijos choras vad. muz. Pr. Ambrazo.

Iškilmingas aktas įvyks 4 val. p. p. Naujosios parapijos salėje. Kalbas pasakys Lietuvos atstovas Washington J. Kajeckas ir senatorius Young. Meninę dalį išpildys Čiurlionio ansamblis.

• Dalyvausime Čiurlionio Ansamblio ir Šv. Jurgio parapijos choro pagerbime.

Sausio 27 d., 8 v. v. Šv. Jurgio parapijos salėje LB Clevelando I-os apyl. valdyba ruošia šį pagerbimą mūsų dainos meno reprezentantams.

Kviečiame visų organizacijų atstovus, jaunimą ir senimą atsilankyti. Organizacijų atstovai dėl dalyvavimo prašome pranešti iš anksto. Kvietimus galima užsisakyti pas valdybos išdininką A. Karsoką, telef. HE 1-4925, F. Eidimtą UT 1-1921 ir kitus valdybos narius.

• Artimiausiu metu LB I-os apyl. valdyba numato surengti dvi paskaitas. Dr. J. Adamavičius kalbės vaikų auklėjimo klausimais ir B. Gaidžiūnas padarys pasaulinę lietuvių spaudos apžvalgą.

• Visuomenės patogumui ir LB valdybos darbo palengvinimui solidarumo įnašai bus renkami paštu, grąžinant prisiųstą voką ir registruotą pakvitavimą su pinigais į Superior Savings (lietuvių bankui) I-os apyl. einamon sąskaiton.

Edward C. Knuth

• St. Clair Savings Ass'n prezidentas Paul J. Schneller praneša, kad įvykusiame susirinkime į banko vadovybę išrinkti Edward C. Knuth ir Louis L. Drasler. Edward C. Knuth yra inžinierius ir teisininkas, dirbęs daugelį vadovaujančių darbų Clevelande. Louis L. Drasler taip pat yra inžinierius, taip pat clevelandiečiams žinomas kaip Clevelando miesto savivaldybės pareigūnas.

Jų išrinkimas į banko vadovybę kelia paties banko autoritetą ir populiarumą.

Louis L. Drasler

Parengimų kalendorius

1962 m. VASARIO 3 D. LSK Žaibo vakaras -- koncertas Slovenian Auditorium.

VASARIO 10 D. Čiurlionio Ansamblio - Namuose, Lietuvių Fronto Bičiulių, Clevelando sambūrio pobūvis.

VASARIO 11 D. Vasario 16 minėjimas Naujosios parapijos salėje. Rengia ALT skyrius.

VASARIO 24 D. Lietuviams budžiams remti valdyba Čiurlionio namuose rengia užgavėnių blynų balių.

KOVO 3 D. Dainavos Ansamblio koncertas -- Slovėnų Auditorijoje. Rengia LB Clevelando I apylinkės valdybą.

KOVO 4 D. Lietuvių salėje Neringos Skaučių Tunto rengiama Kaziuko mugė.

KOVO 10 D. Šv. Jurgio par. salėje, p. Stasiūnaitis rodyt lietuvišką filmą. Rengia BALFas.

BALANDŽIO 28 D. 1962 m. Vysk. Valančiaus Lit. mokyklos tradicinis vakaras Šv. Jurgio parapijos salėje.

1962 m. GEGUŽĖS 12 D. Dirvos jaunųjų talentų varžybų koncertas Slovenian Auditorium.

1962 m. RUGSĖJO 29 D. Dirvos metinis spaudos balius - koncertas.

• Reikalinga moteris vaiką pasaugoti. Penkios dienos, turinti patyrimo, angliškai kalbanti.
Šaukti: 391-2781

VISAIS APDRAUDOS REIKALAI,

kaip automašinų, gyvybės, nelaimingų atsitikimų ir gaisro, kraiptis į atstovę
**PAULINA
MOZURAITIS-BENNETT
HI 2-4450
642 Meadow Lane Dr.
Cleveland 24**

Kas Dirvos neskaito - daug nustoja!

Paraginkit savo pažįstamus užsiprenumeruoti DIRVĄ.

HAMILTON

Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo minėjimas rengiamas vasario 18 d. Jis bus pradėtas pamaldomis lietuvių parapijos bažnyčioje. Vakare, Lietuvių Namų salėje bus pravesta iškilminga akademija. Pagrindinę kalbą pasakys svečias iš Clevelando Dr. A. Nasvytis, o meninę programą išpildys vietos choras, tautinių šokių šokėjai ir aukuras.

Aktorės-režisores Elenos Dauguvietytės - Kudabienės dvidešimties metų sceninio darbo pagerbimo vakariene rengiama vasario 10 d. Užsiregistruoti prašoma iki vasario 6 d., kadangi norima žinoti tikslų dalyvių skaičių.

Nelaimės ištiko Hamiltono lietuvius. Gaisras, įvykęs netoli Hamiltono, sunaikino ūkininko V. Šimkaus namą. Pačiam mieste, gaisr. ltn. Vilnonis, gesinant namą, apdegė veidą. V. Burdinavičienė krito ant slidaus šaligatvio ir nusi-laužė koją.

PEDAGOGINIS LITUANISTIKOS INSTITUTAS PRADEDA AŠTUNTĄJĮ SEMESTRĄ

Chicagoje veikia Pedagoginis Lituanistikos Institutas aštuntąjį (šių mokslo metų antrąjį) semestrą pradeda vasario 10 d. šio semestro pirmąjį ketvirtį skaitomi šie kursai (šeštadieniais):

9 val. 30 min. — 11 val. 30 min.: Lietuvių liaudies poezijos žanrai (epas, lyrika, drama). Tautosakos ir rašytinės literatūros sąveika. Maironio lyrika. Maironio poezijos seminaras. Skaito lituanistas Domas Velička.

11 val. 30 min. — 13 val.

30 min.: Žurnalistikos pagrindai. — Amerikinės ir europinės žurnalistikos principai. Trumpa lietuvių publicistikos raidos apžvalga. Žymesnieji lietuvių publicistai (V. Kudirka, A. Dambrasas - Jakštas, A. Smetona, J. Keliuotis ir kt.). Publicistiniai straipsniai (korespondencija, reportažas, pasikalbėjimai, apžvalginiai, polemikai ir vedamieji straipsniai), feljetonas. Biografija ir autobiografija. Nekrologas. Recenzija ir kritika. Laikraštinių atsakomybė ir spau-

dos etika. Techninis straipsnio paruošimas spaudai. Korektūra ir jos taisyklės. — Skaito žurnalistas bei redaktorius kun. dr. Juozas Prunskis ir rašytojas bei redaktorius Kazys Bradūnas.

Antrąjį šio semestro ketvirtį prof. dr. Petras Jonikas skaitys fonologiją ir fonetiką, psichologijos doktorantė Vanda Gegevičiūtė — psichologiją.

Asmenys (amžius neapribotas), norintieji lankyti Institutą, prašomi užsiregistruoti Instituto raštinėje (Jaunimo Centre) vasario 10 d.

PHILADELPHIA

Pavykęs parengimas

Sausio 13 d. Tautinės Sąjungos Philadelphia skyriaus ruoštas Kanarėlės pastatymas puikiai pavyko. Svečių prisirinko, kaip į reiką kurį parengimą Philadelphiaje.

Nors K. Ostrausko drama Kanarėlė ne taip jau lengvai suprantama, tačiau gera newyorkiečių teatralų grupės vaidyba, sudarė labai malonią nuotaiką. Laimėjimų būdu A. Rūkštelės paveikslą laimėjo A. Impulevičius.

Nepriklausomybės šventė

Vasario 18 d., 3 val. p. p. Lietuvių Muzikalinėje salėje ruošiamas Nepriklausomybės minėjimas. Pagrindinę kalbą pasakys adv. J. Smetona. Meninę dalį išpildys L. Kaulinio vedamas Tautinis Ansamblis. P. M.

DETROIT

Sektinas pavyzdys

Anksčiau Detroito gyvenęs Bronius Žvynys šiomis dienomis iš Michigano valstijos išsikėlė į saulėtąją Floridą. Prieš išvažiuodamas jis savo lietuviškų knygų rinkinį padovanojo Detroito skautų Mindaugo draugovei.

Gyvendamas Detroito jis buvo skaučių-tų nuoširdus bičiulis. Labai domėjosi jaunimo veikla, siejo ją su reikalais. Nesvetimi jam buvo ir kiti lietuviški reikalai. Niekad neatsisakydavo, pagal savo išgalę, lietuviškų reikalų paremti. Labai mėgo lietuvišką spausdintą žodį. Lietuviškai knygos įsigyti negailėjo paskutinio dolerio. Ir štai dabar, tą per kelis metus krautą lietuvišką lobį, padovanojo Mindaugo draugovei, kad skautai iš tų knygų semtųsi sau dvasinio peno.

Ačiū jam už tą vertingą dovaną skautams ir pavyzdį mums visiems. Tikrai, ne didelių turty, tik gerų norų ir lietuviškos širdies reikia ir kelias į jaunimo širdį bus atviras.

Kaziuko mugė

Sausio 14 d. susirinko Baltijos ir Gabiljos tauty vadovai su tėveliais pasitarti šių metų Kaziuko mugės reikalais. Mugės data dar nebuvo galutinai nustatyta, bet buvo aptarti visi su mugės surengimu susieti reikalai.

Nutarta šių metų mugę padaryti dar įspūdingesnę ir turtingesnę. Mugės dieną, nuo pat ryto, veiks turtinga lietuviška virtuvė ir laimėjimai. Laimėjimų turtingumas priklausys nuo visų lietuvių dosnumo. Kada į jus kreipsis prašydami dovanų, prisiminkit, kad prašyti yra daug sunkiau, negu duoti. Ir duokit pagul savo išgalę arba važiuodami į parengimą ar šv. Antano bažnyčią palikit Neringos krautuvę.

Paremkim jaunimą, kuris savo darbais įrodė, kad yra ir nori būti lietuviškas.

Paraginkit savo pažįstamus užsiprenumeruoti DIRVĄ

DIRVA

6907 Superior Ave.,
CLEVELAND 3, Ohio

PRADĖKITE SIŪSTI DIRVĄ

Kam	Kur
Susipažinti šešius numerius	☐
Už metus — \$10.00	☐
Už 6 mėnesius — \$6.00	☐

(Pažymėkite atitinkame lankelyje savo užsaky-mą ir pridėkite atitinkamą mokestį, jei užsakote sau ar kaip dovaną).

Užsakytojas: _____

(Vardas, pavardė) _____

(Adresas) _____

LIETUVIŠKI SCRIAL, JUODA DUONA. AUKSČIAUSIOS RŪŠIES RŪKYTI KUMPIAI. DESROS IR SKILANDŽIAI PIGIOMIS KAINOMIS GAUNAMI KRAUTUVĖJE

MARTHA & PETER LISAUSKAS

6409 56 ROAD, MASPETH 78, N. Y.
Telephone: TWaining 4-8087

Prekes siunčiame ir per pašta.

ISKIRPKITE IR ATSIŪSKITE ŠĮ KUPONĄ

Prašau atsiųsti _____ Nurodykit prekę _____

Nurodykit adresą: _____ Name _____

No. _____ Street _____ City _____ State _____

PETKUS
LAIDOJIMO ĮSTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO
2533 W. 71 St. Tel GR 6-2345-6

CICERO ILLINOIS
1410 S. 50 Ave., Tel TO 3-2108-9

TRYŠ MODERNIOS KOPLYČIOS

EAST CLEVELAND — 13515 EUCLID AT SUPERIOR AVE.

SAVINGS
EARN

OPEN EVERY SATURDAY UNTIL 2:30

4%

**SUPERIOR
SAVINGS**

ACCOUNTS
INSURED TO
\$10,000

DEPOSITS MADE BY JANUARY 20th
EARN INTEREST FROM JANUARY 1st

IN TOWN OFFICE — 6712 SUPERIOR AT EAST 68 ST.

JAKUBS & SON

FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo.

6621 Edna Avenue
EN 1-1763

936 East 185 St.
KE 1-7770

Mes kepame visokių pyragus, lietuvišką duoną, tortus ir kitus skanumynus. Prašant išvežiojame į namus.

ST. CLAIR BAKERY

Sav. O'Bell-Obelenis

6212 Superior Avenue Tel. EN 1-6525

Antroji mūsų krautuvė yra

1404 E. 66 Street Tel. EN 1-4551

Čia Jūs gausite įvairiausią vyną, alų ir geriausius mėsos produktus.

Kreipkitės į mus ir būsit patenkinti.

KAS IR KUR?

• Dar kartą primename, kad visi JAV gyventojai, neturį pilietybės, šį mėnesį turi registruotis. Registravimosi kortelės gaunamos pašto ir imigracijos įstaigose. Ten jas, užpildžius, reikia ir grąžinti. Nesiregistravusieji gali būti nubausti.

• Rimas Vaičaitis, kurio fotografija ir aprašymas buvo Dirvos Nr. 3, yra ne tik geras sportininkas, bet ir lauzia ledus į scenos meną. Jis vaidins pagrindinę "Širduko" rolę S. Čiurlionienės pasakoj "Dvylika brolių juodvarniais laksčiusių".

Be to, jis dar šoks tautinius šokius kartu su kitais Jaunimo Centro Studentų Ansamblio grupės jaunuoliais.

• Antano Škėmos Raštų Išleidimo Fondui savo įnašus prisiuntė dr. G. Balukas \$25.00, Lakštuonė ir Gintautas Vėžiai \$25.00, dr. R. Šilbajoris \$15.00, nežinomas Gydytojas \$10.00, Gintara Narienė \$5.00. Lietuviškoji visuomenė suprantanti pilnų rašytojo Antano Škėmos raštų išleidimo reikšmę savo įnašus prašoma siųsti Fondui adresu: Dr. Jonas Valaitis, 5204 Ellington, Western Springs, Ill.

• Dr. M. Kavolis, iš Ashland, mokėdamas už Dirvą atsiuntė \$5.00 auką.

• T. Bartkus, iš Sarnia, Kanados, mokėdamas už Dirvą atsiuntė \$5.00 auką.

• F. Janonis, iš Brockton, mokėdamas už Dirvą atsiuntė \$5.00 auką.

• J. Montvila, iš Brooklyn, mokėdamas už Dirvą atsiuntė \$5.00 auką.

SVARSTĖ TAUTININKŲ IDEOLOGIJOS KLAUSIMUS

Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos Rytų Apygardos iniciatyva sausio 14 d., Newark, N. J. įvyko suvažiavimas, kuriame buvo svarstyta tautininkų ideologiniai klausimai.

Ižanginį žodį tarė ALT S-gos 1-jo skyriaus pirm. Antanas Diržys, pažymėdamas, kad šio suvažiavimo tikslas yra svarstyti savo pasaulėžiūros klausimus. Apygardos sekretorius M. Klimas perskaitė iš devynių punktų susidedančią dienotvarkę.

Dr. Bronius Nemickas ir Vincas Rastenis buvo pagrindiniais kalbėtojais. Pirmasis plačiau pasisakė tema "Tautininkai ir jų santykis su krikščioniais demokratais", o V. Rastenis skaitė gerai paruoštą referatą "Liberalizmas ir tautininkai".

Dr. B. Nemickas nušvietė tautininkų srovės atsiradimo istoriją. Be to, jis įrodinėjo, kodėl tautininkams primetamas nedemokratiškumas, pirmiausia išnagrinėdamas pačią demokratijos sąvoką esmės ir formos atžvilgiu ir įvairių politinių srovių bei žymių žmonių į ją pažiūras.

V. Rastenis, plačiai apibūdinęs idealo ir idejos reikšmę, nušvietė ir tautininkų srovės siekius bei nacionalizmo ir liberalizmo požymius joje.

Į A. Diržio klausimą, ar tautininkams yra pagrindinė dogma ir kokia, prelegentas V. Rastenis atsakė, kad jo nuomone, dogmos nėra. Mūsų pagrindinis idealas yra tautos gerovė, gyvas ir klestėjimas. O idealas nėra dogma, įsakymas, bet patrauklumas. Mes neturime surašyto veikalo, -- sakė jis, -- greičiausiai dėl nenoro susivaryti savo mąstymo. Mes norime kiekvienas pasilikti savo idėjų susidarymo laisvę.

A. Diržys liko prie savo nuomonės, kad mes esame visą lietuvių tautą gaubianti pasaulėžiūra, mes turime tautiškumo dogmą.

Diskusijose, kurios užsitęsė apie 5-kias valandas aktyviai dalyvavo: V. Alksninis, F. Alexis J. Kiaunė, D. Klinga, P. Nar-

Dail. Česlovas Jonušas gauna premiją ir čekį už savo aliejinę tapybą "Okeanas" Long Island Art League parodoje. Stovi iš kairės: buvusi L. I. Art League, prez. Cathy Altwater, dail. Česlovas Jonušas ir L. I. Art League prez. Gilbert Sheperd.

LIETUVIAI 'WHO IS WHO IN THE EAST' LEIDINYJE

RASYTOJŲ DRAUGIJA "KALĖDOJA" PREMIJAI LĖŠŲ. — LIETUVIŲ JAUNIMO ŠVENTĖ SEŠTADIENINĖJE MOKYKLOJE. — DAIL. P. PUZINAS ATIDARĖ MENO MOKYKLĄ

New York, N. Y. — Kas dveji metai amerikiečių leidinyje žymiųjų asmenų biografijų knygoje "Who is Who in the East" (a biographical dictionary of noteworthy men and women of the Middle Atlantic and Northeastern States) pasirodo ir vieno kito lietuvių biografija.

Aštuntame šio stambaus leidinio tome, išleistame 1961 m. pabaigoje, užtikiname ir trijų lietuvių pavardes: du dailininkai — Česlovas Janušas ir Povilas Puzinas (abu new yorkiečiai) ir dr. M. Vinikas, buv-

SLA sekretorius, prieš kurį laiką miręs. Leidinys duoda šių lietuvių biografijas, pažymi žymesnius dailininkų darbus, gautus atžymėjimus, sumini muziejus, kuriuose randami dailininkų kūrinių.

Atranka patekti į biografijų žodyną daroma gana didelė, ir reikia džiaugtis, kad iškilieji mene ir kitose srityse lietuviai kvalifikuojasi būti spausdinami šiame žodyne greta žymiųjų amerikiečių.

Lietuvių Rašytojų Draugija, kuriai po Juozo Tysliavos mirties pirmininkauja Pranas Naujikaitis, gana vėlav pradėjo rūpintis perėitų metų rašytojų premija, kuri, nors ir su dideliais sunkumais, kasmet vis buvo šiaip taip parūpinama. Dabar mėginama premiją sudaryti kolektyviniu būdu: eilei asmenų išsiuntinėti laišku su prašymu šiam reikalui aukoti dvidešimt dolerių.

Metinis Maironio šeštadieninės mokyklos parengimas — Kalėdų eglutė šiais metais sutraukė rekordinį jaunųjų ir suaugusių žiūrovų skaičių. Apreiškimo parapijos salė, pasirodė, jau šiam reikalui permaža, ir sekančiais metais iškilis naujas rūpestis: kur sutalpinti jaunimėlį ir kitus žiūrovus, kurių, reikia laukti, bus dar daugiau, nes vis gerėjančios šio puikios parengimo programos yra tikrai pasigėrėtinos.

vydas, A. Senikas ir k. Suvažiavimui pirmininkavo ALT S-gos Rytų Apygardos pirm. Albinas Trečiokas, sekretoriavo M. Klimas.

Elizabetho skyriaus pirm. Balys Vyliūdas prelegentų kalbas užrašė. Be to, jis kvietė visus dalyvauti jo vadovaujamo skyriaus dešimtmėčio minėjime, kuris įvyks kovo 3 dieną.

Po to įvyko vaišės gražiai paruoštos New Jersės visuomenės veikėjos Ievos Trečiokienės pastangomis, kuriose dalyvavo ir suvažiavimą sveikino Newarko parapijos vardu kun. Totoraitis.

Buvo suvažiavę apie 40 atstovų beveik iš visų šešių Rytų apygardos skyrių.

kr.

BOSTON

Studentų kavinės atidarymas

Inž. Viliaus Bražėno pasakaita "Prieškomunistiniai sąjūdžiai Amerikoje ir mes" bus pagrindinis programos dalykas Akademinio Skautų Sąjūdžio Bostono sk. kavinės — būklo atidaryme sekmadienį, sausio 28 d. So. Bostone. Prelegentas yra Korp. Vytis filisteris, svečias iš Stamford, Conn. Į šį susirinkimą kviečiami lietuviai studentai ir kviestiniai svečiai, nes vietų skaičius ribotas.

Ona Ivaškienė suteikė patalpas studentų kavinei savo namuose. Čia bus jauki studentų sueigų vieta, atidaryta nustatytomis valandomis kiekvieną savaitgalį.

Bostono Kultūros Klube sausio 27 d. kalbės inž. Vilijus Bražėnas iš Stamford, Conn., tema "Prieškomunistinis sąjūdis Amerikos intelektualų pasaulyje" ir rodydys filmą apie komunistų ekspansijos metodus.

CHICAGO

SPORTAS CHICAGOJE

Rimas Vaičaitis, apie kurio pasirodymą neseniai Dirvoje buvo rašyta, pasiekė dar vieną gražų laimėjimą. Sausio 13 d. įvykusiose "Chicagoland Open" lengv. atletikos pirmenybėse 1 mylios ėjimo rungtyne jis laimėjo I vietą. Jo laikas 6:43.3 min. yra rekordinė šių pirmenybių pasekmė. Senasis pirmenybių rekordas — 7:01.8 min. priklausė jam pačiam.

Kaip matome, šių pirmenybių laimėtojo laikas yra prastesnis už "Holiday Meet" laiką. Ten, R. Vaičaitis, turėdamas stiprią konkurenciją, pasiekė pažymėtiną rezultatą ir įveikė JAV čempioną.

Sausio mėn. 13 d. pirmenybėse dalyvavo ir kitas lietuvis — Tomas Leonas, kuris užėmė III vietą. Antrojoje atėjo Chris McCarthy.

Nemaža chicagiečių lietuvių krepšinininkų žaidžia amerikiečių universitetų ar kolegijų krepšinio rinktinėse. Neries žaidėjas Al. Žvinkas atstovauja garsiąją De Paul universiteto komandą. Kitas šio klubo narys Al. Varnas — Murray State (Kentucky valstybėje), Dan Benewich (taip pat Neries žaidėjas) — Illinois Institute of Technology. Paskutiniai du žaidėjai yra pagrindiniai rinktinės nariai. W. Molis (Baltijos Jūros atstovas) žaidžia už Teachers College ir yra geriausias komandos taškų rinkėjas.

Chicagos Aro vyrų krepšinio komanda, šalia žaidimo Marquette parko pirmenybėse, dalyvauja ir Metropolitan AAU pirmenybėse, kuriose varžosi dalis geriausių Chicagos bei apylinkių mėgėjų krepšinio penketukų. Čia lietuviams yra perstipri komandų sudėtis, todėl jie turi pasitenkinti pralaimėjimais, nors prieš kai kuriuos varžovus nusileidžiant nedideliu taškų skirtumu.

Paskutinėse dviejose rungtyne Aras supasavo prieš Capitol Federal 53:63 ir Mac Master-Carz Shamrock 84:92. Gerai, kad jaunieji Aro žaidėjai daug nenusimena ir energingai rungtyniauja, kas jiems duoda nemažą patyrimo ateities susitikimams.

Netrukus Chicagoje bus didelio masto lietuvių sporto varžybos. Vasario 24-25 d.d. įvyks Vid. Vakarų sporto apygardos prieauglio klasių krepšinio, tinklinio ir stalo teniso turnyras. Apygardinės vyrų tinklinio, moterų tinklinio ir krepšinio, moterų ir vyrų stalo teniso varžybos bus prarastos kovo mėn. 3-4 d.d. Edv. Š.

ALT E. Chicago skyriaus valdyba. Iš kairės: J. Skerys, R. Nemickas, pirm. A. Vinikas, kun. dr. P. Celiešius, kun. dr. I. Urbonas ir P. Indreika. I. Valančiaus nuotrauka

Daktarui ir poniai

SKRINSKAMS

jų tėveliui — uošviui mirus, siunčiame giliausią užuojautą

Monika ir Dr. Z. Sabataitis

JURGIUI SKRINSKAI

mirus, jo žmonai, dukteriai Saliomėjai, sūnui Dr. Juozui ir kitiems giminėms nuoširdžią užuojautą reiškia

Brigita ir Algirdas Nasvyčiai

Aukštesniosios Lituanistinės Mokyklos Chicagoje tautinių šokių grupė, vadovaujama mokyto R. Gustaitienės, išpildė meninę programą tėvų komiteto suruoštamame metiniame rengime.

V. Noreikos nuotrauka